

Splošne vesti.

— **Kdaj izidejo knjige M. M. Naš namen** je, da jih dobi mladina za počitnice. Nekateri so nam nasvetovali, da naj počakamo do zime, češ, da tudi Vodnikova in Mohorjeva družba izdajajo svoje knjige za Božič. To je že res, pa tudi drugače biti ne more, ker se je treba ozirati na to, da naš podeželski človek poleti nima časa za čitanje. Pri mladini pa je to drugače. Ona ima pozimi največ opravka s šolo in nalogami. Zato pa v počitnicah dostikrat nima nobenega pametnega opravka in marsikdo podivja v brezdelju. Naše lepe in zanimive knjige ji bodo dale najboljšo tovarišijo. Naposled pa govorimo za naš načrt tudi zdravstveni razlogi, ker bo mogla mladina čitati podnevi in na prostem, dočim bi pozimi ždela v zatohli sobi in dostikrat ob slabi razsvetljavi.

— **Solski upravitelji!** Ne zabite nabaviti za šolarske knjižnice knjig Mladinske Matice. Za mal denar 10 Din pomnožite svojo knjižnico na šoli kar za tri knjige, ki jih bo deca z veseljem čitala. Večje šole naj vzamejo po več izvodov za knjižnice!

— **Dački dom v Beogradu.** »Narodna Prosveta« prinaša izkaz darovalcev, ki je nastel od prej objavljenega izkaza od 148.827,75 Din na 157.960,15 Din. Upamo, da tudi naše šole ne bodo zaostale in zato poverjeništvu pričakuje, da bodo šolska upravitelstva poslala nabrane vsote poverjeništvu, ki jih s skupnim izkazom odpošlje v Beograd.

— **Prispevki za Dački dom v Beogradu.** Oblastni šolski odbor v Beogradu je daroval za Dački dom 20.000 Din in še samo 10.000 Din kot je bilo zadnje javljeno.

— **Udeležencem kongresa mednarodne federacije učiteljskih združenj.** One, ki bi se hoteli udeležiti tega kongresa obveščamo, da bo stalo potovanje približno 4000 Din in bo trajalo 14 dni.

— **Pevski zbor UJU priredi v Celju dne 18. marca ob 4. uri popoldne v Celjskem domu** vokalni koncert slovenske moderne glasbe. Opozorjamo nanj učiteljstvo in pričakujemo polnoštevilne udeležbe. Program je sestavljen iz najmarkantnejših modernih skladb naših slovenskih skladateljev Adamiča, Lajovca, Ravnika in Škrjancja. Nastopi mešani in ženski zbor pod vodstvom gosp. Srečka Kumra, prof. na Glasbeni akademiji v Zagrebu. Tovariši in tovarišice, koncert v Celju naj bo dokaz naše stanovske zavedenosti in enotnosti! Opozorite nanj in priporočajte ga povsod! Naloga učiteljskega pevskega zbora je lepa in pomembna za ves učiteljski stan, njega uspeh je uspeh nas vseh.

— **Načrt prosvetnega programa.** »Narodna Prosveta« prinaša k načrtu prosvetnega programa resolucijo o šolstvu, ki vsebuje predloge glede osnovnih in meščanskih šol ter zavzema stališče glede učiteljske in višjih pedagoških šol. V nadaljnjem prinaša tudi resolucijo o srednjih šolah, o privatnih srednjih šolah in univerzah. Zavzema stališče glede umetniških šol, šol za abnormalno deca, Trgovske in obrtno nadaljevalne šole so razdeljene na sledeče pododdelke: splošne obrtne in obrtno trgovske nadaljevalne šole, strokovne obrtne šole, dekleške obrtne (strokovne) šole, srednje tehniške šole, dvorazredne trgovske šole in trgovske akademije. H koncu dodaja mnenje k nacionalni in splošni kulturni orijentaciji naših šol. Načrt se bode v prihodnji številki »Narodne Prosvete« nadaljeval.

— **Spremembe k uradniškemu zakonu** so še v delu v finančnem ministrstvu. Šele ko bodo vpslane še gotove pripombe nekih ministrstev, bodo spremembe končno izdane.

— **Prevedba učiteljskih kronskih upokojencev na dinarske penzije.** Dasi je pri drugih strokah to vprašanje več ali manj že urejeno, se pri učiteljstvu ne gane z mrtve točke. Po pooblastilu ministrstva prosvete sta velika župana v Ljubljani in Mariboru prevedla formalno kronsko upokoječenje učiteljev na dinarske plače po dopolnilnem zakonu o narodnih šolah iz leta 1919. in to v smislu čl. 2. uredb o prevedbi na dinarske penzije z dne 1. julija 1927, O. R. br. 88.808, ki določa, da se kronski penzionisti najprej formalno prevedejo na dinarske plače po onih zakonih in predpisih, po katerih so bili aktivni državni uslužbenci njihove kategorije izven Srbije in Črne gore faktično prevedeni na dinarske plače, predno je stopil v veljavo uradniški zakon iz leta 1923. Enako so postopali tudi veliki župani drugih oblasti. Prevedbe so se v tem zmislu izvršile in bile predložene Glavnim Kontrolam v Ljubljani. Glavna Kontrola se je postavila klub jasnemu besedilu čl. 2. uredb na stališče, da se imajo učitelji — kronski upokojeenci prevesti po onem zakonu o narodnih šolah, ki je veljal v Srbiji v času njihove upokojitve. Učitelji, ki je bil n. pr. upokojen leta 1910., naj bi se prevedel po srbskem zakonu o narodnih šolah iz leta 1904. in zaradi tega ne odobrava prevedb. Tu tiči vzrok, da morajo učitelji čakati na ureditve prevedbe. Poverjeništvu UJU je podvzelo korake in napravilo več vlog, da se zadeva čimprej in ugodno reši, ker sicer čaka po 1. aprilu vsa izplačila za nazaj nenasitna partija 55. drž. proračuna.

— **Premeščanja po čl. 71.** Mariborska šolska oblast ima na šoli v Sibiriji, kakor smo jo prekrstili — kugo. Ze tretjo učiteljico nam je vzela v tekočem šolskem letu. Kraj sam na sebi ni tako slab, poslopje šole je tudi dobro, a razmere na šoli imajo v preteklih letih kaj slabo ozadje. Prosilca za vzetih mesto ni bilo ponovno. Šele v začetku tekočega šolskega leta je prišel na šolo delaven šolski upravitelj. Učiteljstvo je bilo kompletno na šoli. Z resno voljo in energično silo se je pričel poučevati in reševati

potopljen šolski čoln iz kalne vode. A vse bi šlo z dobro voljo, če bi ne bilo te jadne kuge premeščanj med šolskim letom. Evo vam slučajev: V ljubljanski oblasti je bila učiteljica na novo predlagana za namestitev v njen domači kraj, k mamiči. Nekdo se je znašel pri oblasti s svojim protestom in da ma je morala v svoje presenečenje v mariborsko oblast na šolo v Sibiriji z vso opremo za dobo 1½ meseca. Ona, z dobro mamičo, se je pa poslužila pravnega leka z objektivnim g. poslancem. Ta je stopil v boj. Učiteljica se je lepo povrnila z dekretom v rokah iz Sibirije v idilični kraj k svoji mamiči, kjer bo brezskrbno službovala. Naši oblastni gospodje imajo pa čast, povrniti ji selitvene stroške, ki ji tudi postavno pripadajo. Pa kaj, saj ne gre iz njih žepa. Tako se je našla pravica v desnici, dočim se pri nas deli krivica z levico. — Drug slučaj: Starejši tovariš, ki je družinski oče, bi moral zaradi šolanja otrok dobiti primerno mesto, da bi ga ne razdvajalo dvojno gospodinjstvo — in bi mu bilo omogočeno vzdrževanje otrok. Ker ni imel stanovanja na šoli, je moral dnevno 7 km peš ali s kolesom v šolo in zopet nazaj. Vsak dan brez toplega obeda, samo da je vztrajal. Pred začetkom tekočega šolskega leta so prišle izpremembe — premeščanja — čl. 71., ki je že stokrat preletel. Upal je, po dolgem trpljenju, da vsaj doseže z družino skupno bivanje, ki si ga je po pravici zaslužil. Čakal je in čakal. Pa glejte razočaranje. — Na nižje organizirani šoli ga je izpodrinila mlajša učna moč in on je moral kot nadštevilan na njeno mesto s čl. 71. — Sedaj mora hoditi 18 km ob vsakem vremenu v službo in nazaj. To je le par slučajev čl. 71., ki nas neprestano tepe.

— Učiteljstvo, vzemi si žalosten vzgled iz tega. Vzdrami in dvigni se iz blata ter postani brez razlike vzajemno — tovariško. Pojdim v skupen boj za pravice, ker ljudstvo bo za nami, če bomo na mestu. Višji nas bodo morali upoštevati. Ne bodimo hlapi. Stalnost starejših učnih oseb naj bo nedotakljiva. Čl. 71. je prej ko slej odpraviti s tem, da sami odklanjamo namestitve po čl. 71. Vsaka šola naj ima izkušenega upravitelja in podrejene mlajše moči, da jih upelje v prakso, ostanejo naj vsaj par let na učnem mestu. Starejšim se naj dajo po razpisu taka mesta, da jim bo omogočeno vzdrževanje otrok za čas šolanja. Vse krivice, prizadete po čl. 71. se naj popravijo s tem, da bodo po potrebi oddana mesta potom razpisa in vsak lahko prosi, če mu je mesto prikladno in ima predpogoje za to. Dolžnost oblasti je, da v tem smislu deluje in popravi krivice, če hočejo ohraniti spoštovanje in zaupanje do zakonov. — R.

— **Slovenska Matica.** Za l. 1928. izidejo v Veliki noči tri knjige, ena znanstvena (dr. Izidorja Cankarja: Zgodovina likovne umetnosti) ter dve leposlovni, za članarino 50 Din, plačljivo tudi v obrokih po položnicah ali ob sprejemu knjig. Prijave pri poverjenikih ali pisмено na društvo. Na željo prospekt (oklic). Kjer še niso ustanovljena poverjenišтва (na sedežih okr., sodišč ozir. v večjih prometnih krajih), se bo to v kratkem zgodilo. Ustanovitev poverjeništev se mora izvrševati sistematično in na enoten način, torej le po društvenem upravitelju. Interesentje okrajev, v katerih ne bo mogoče tega izvršiti do Velike noči, naj potpijo in bo naklada knjig tako velika, da bo moglo društvo ustreči tudi po izdaji knjig pristopivšim članom. Do zdaj je na novo pristopilo že nad 1300 članov.

— **Vsem tovarišem, ki so že naročili »Nageljke« za nižjo stopnjo osnovnih šol** (1. in 2. šol. leto), naznanjam, da izide ta zbirka pred začetkom prihodnjega šolskega leta. Vzrok zakasnitve je v tem, da je ravno za to stopnjo najtežje izbrati primerne grafičarje, ker se držim načela, da je zlasti za nižjo stopnjo najboljše komaj dovolj dobro. Kakor II. in III. del, bode tudi I. del vseboval večina narodne, še ne objavljene pesmi, katere se mi je po velikem trudu tekom let posrečilo nabrati. Vendar pa imam še neko željo! Širom Slovenije je še veliko pesmi, primerljivih za to stopnjo, bodisi da so iste narodne, ponarodele ali tudi umetne. Zlasti starejši tovariši in tovarišice pojejo v šoli pesmi, ki niso še doslej objavljene v šolskih pesmaricah. (Nekatere take sem že izsledil). Do teh tovarišev(ice) se obračam s prošnjo, da mi pošljejo take pesmice z napevi in mi tako pomagajo ustvariti dobro, v praksi uporabno, zares otroško pesmarico za elementarno stopnjo, katere še doslej — priznajmo odkrito — nimamo. Upam, da se bodo dotični tovariši(ice) odzvali mojemu povabilu. Prispevke na željo tudi honoriram po dogovoru. Zelo bi mi bilo ustrezno, ako dobim take otroške pesmice zlasti iz Belokrajškega ali pa iz Prekije, kjer je naš narodni značaj najbolj samonikel. Pošljete se pa tudi lahko pesmice, ki bi bile primerne za srednjo ali višjo stopnjo. Uporabil bi jih pri novih izdajah svojih pesmaric. Pošiljke prosim na naslov: Ciril Pregelj, učitelj, Celje.

— **Knjige Slovenske šolske Matice** za l. 1927. so bile tekom meseca februarja razposlane na vse tiste poverjenike, ki so Matici pravočasno poslali članske sezname. Na žalost moramo ponovno ugotoviti, da je med poverjeniki še pet zamudnikov, od katerih Matica ne more dobiti ne seznamov niti članarine. Vse te še enkrat prav lepo prosimo, da store svojo dolžnost napram Šolski Matici še tekom prve polovice marca meseca. — Blagajništvo Slov. šolske Matice v Ljubljani, 5. marca 1928.

— **Opozorjamo tovariše(ice)** na inserat lekarne BAHOVEC, ki jo toplo priporočamo. — Enako naj se tovarišice in tovariši ozirajo pri nakupu in naročilih na trdke, ki inserirajo v »Učiteljskem Tovarišu«.

— **VSEM ŠOL. UPRAVITELJEM IN KRAJ. ŠOL. ODBOROM** sporočamo, da morajo biti priloge kolekovane in sicer do Din 2000 s ½ %, nad Din 2000 pa z 1½ % kolekom. Poleg tega je zaračunati od zneska nad Din 125 1 % davek na poslovni promet.

— **UPRAVA »ZVONČKA«** išče 1. in 2. številko »Zvončka« letnika 1926/27 in 1927/28 proti odplačilu. Kdor ju lahko pogreša — naj ju pošlje na upravo UJU — Ljubljana.

— **UPRAVA »POPOTNIKA«** obvešča vse nove naročnike, da jim s številkami 1—5 letošnjega leta ne more poslužiti — pač pa hoče to suksesivno urediti tako, da prejmejo povečini celi letnik.

— **Izšao je novi broj »Ženskoga lista«** sa obiljem najnovijih modela, od kojih mnogi u više boja i sa nekoliko stranica modernog i narodnog ručnog rada. U vrlo zanimivom članku prikazuje urednica gđa Zagorka jubilariku našu veliku tragetkinju Mariju Ružičku Strozzi. Uz daljnje članke o zdravstvu, kosmetici, modernom kućanstvu i raznih rubrika, sadržaje tekstni dio romana, novele, zabave i šale, sve sa prekrasnim ilustracijama. Pretplata na »Ženski list« stoji za tri meseca 45 Din. Naručuje se kod Uprave »Ženskoga lista«, Samostanska ul. 2/1.

— **Kupimo posamezne štev. letošnjega »Popotnika«.** Poziv vsem onim, ki lahko pogrešajo posamezne številke 1—5 »Popotnika« letošnjega letnika. Uprava jih nujno rabi in jih odzame proti plačilu. Dalje prosim vse one, ki so neopravičeno prejeli omenjene številke, da jih nemudoma vrnejo. Posamezne številke naj se naslove na upravo UJU, pov. Ljubljana.



M. Podkrajšek frizer za dame in gospode, Ljubljana
Sv. Petra cesta 12.

TVRDKA F. IN I. GORIČAR, LJUBLJANA,
SV. PETRA CESTA 29

priporoča cenj. učiteljstvu perilo za gospode in dame, lastnega izdelka, vseh vrst damsko in otroško konfekcijo, razno manufakturno blago za obleke in perilo, trikotažo, pletenine in druge modne predmete. Pri večjem nakupu olajšani plačilni pogoji!

Kronika.

LIKVIDACIJA »EDINSTVA«.

— **Z dnem 25. februarja 1928** je izšla zadnja številka »Edinstva«, v kateri naznanja predsedstvo, da se vrši 10. marca 1928 ob 10½. predpoldne zborovanje glavnega odbora v prostorih Učit. tiskarne z dnevnim redom: Poročilo predsedstva in blagajnika ter predlog o razdružitvi Udruženja. V uvodnem članku predsedstvo naznanja, da s to številko preneha izhajati list »Edinstvo« ter naslavlja na svoje članstvo sledeče besede:

Sreskim učiteljskim društvom Edinstvo in njih članstvo.

Dne 6. januarja t. l. ste z večino glasov izjavili, da smo pripravljeni se pogajati z UJU za zopetni vstop v skupno organizacijo. Sprejeli ste tudi predloge za pravna pogajanja in izvolili delegate za ta pogajanja. Na drugem mestu priobčujemo sklepe, ki so bili sprejeti na spravnem sestanku 16. februarja 1928.

Glasom teh se razdruži naše Udruženje sreskih učiteljskih društev »Edinstvo«, z njim pa istotako likvidirajo vsa sreska učiteljska društva, ki so včlanjena v Udruženju. Vsakemu tovarišu in tovarišici je s tem na prosto voljo dano, da vstopi v UJU.

Predsedniki vseh sreskih učiteljskih društev naj skličejo izredna zborovanja oziroma občne zборе, kjer naj bo na dnevnem redu tudi točka o likvidaciji društva. Od članstva naj se pobere dvamesečna članarina in pošlje glavnemu blagajniku, da bo omogočeno pokriti stroške, oziroma druge plačilne obveznosti Udruženja »Edinstva«.

Z razdružitvijo »Edinstva« preneha izhajati tudi njega glasilo in je današnja številka zadnja, katero prejmejo vsi člani. Razmere v UJU so nas pred poldrugim letom prisilile, da smo začeli izdajati svoj list in si ustanovili lastno organizacijo. Ves čas ste stanovali in krepko vztrajali na temelju naših stremeljenj in zahtev. Upamo, da ostanemo vsi še nadalje na svoji začrtani poti, boreč se za napredno idejo, svobodo šole in stanu. Obenem hočemo vztrajati na ideji narodnega in državnega edinstva. Naša organizacija se je morala ves čas obstanka boriti z raznimi težkočami, vendar smo vztrajali na začrtani poti. Imeli nismo nikjer svojega lokala, kjer naj bi opravljali vsakovrstne društvene posle, funkcionarji organizacije so bili vsi poslani na svojih službenih mestih brez dopustov in drugih ugodnosti. Vse delo se je opravilo brezplačno. Podpornikov nismo imeli nobenih, pač pa v izobilju ostrih nasprotnikov, ki so z vsemi sredstvi nastopali

proti nam. Med temi so bili tudi taki, od katerih smo pričakovali moralne zaslombe, a so nam nudili vse kaj drugega. Navedli bi lahko še marsikaj, kar bi pojasnilo naše težave, ko stališče in še težjo borbo za naša načela. Vendar pa kljub vsemu temu lahko rečemo, da nas ni nihče strl in tudi puške nismo vrgli v koruzo.

Nagibi in vzroki so bili pač vsi drugi, da je prišlo do našega razdruženja.

Vemo pa pri tem čisto gotovo, da s tem korakom nismo ustregli vsem; pred vsem je to umljivo za naše stare borce, ki niso bili vajeni na umike in kompromise. Tem tudi v prihodnje v novi situaciji ne bode težko zastopati lastnih idej in načel.

Nasprotno pa sedaj pričakujemo od vseh tistih, ki so pripomogli na ta ali drug način tej akciji do uspeha, da pokažejo to v dejanju, kar so smatrali za potrebno in bolj uspešno v besedah. Vodilna vloga pripada sedaj njim!

Udruženje sreskih učit. društev »Edinstvo«, dne 25. febr. 1928.

Naša omladina.

PISMO MARIBORSKIM ČETRTOLETNIKOM.

V nedeljo 4. t. m. Vas je poverjeništvu UJU za Slovenijo povabilo na predavanje o učiteljski organizaciji.

Ne vem, če Vam je znano, kaj je to — Udruženje jugoslovenskega učiteljstva. Domnevam, da veste kaj o njem, saj dobivate nekateri celo glasilo te organizacije »Učiteljskega Tovariša«.

Pa naj je stvar kakorkoli, dejstvo je, da ni bilo ne enega k napovedanemu predavanju. In to dejstvo ni častno za Vas. Mladi ljudje so povsod. Kjer je kaj življenja, tam je mladina. Mladina je plamen, novi plamen generacije. Povsod se uživa, s prekipenjem čimi močmi se meče na plan, kjerkoli ima le za dan prostora, da se prebije na površje ter se uveljavi. Celotam, kjer so ovire in nevarnosti, se mladina s komolci upre in kljubuje.

A kje ste Vi, četrtoletniki mariborskega učiteljskega? Ali ste na sprehajališču. Ali ste na plesiščih? Ste se predali sportu, ki se lovi za rekordi? Ste se zakopali v globok študij, ki Vam ne pusti več proste ene same urice? Kje ste, Vi pomosni mladi ljudje?

Prepričani ste, da Vam ni treba ničesar več. Prepričani ste, da znate vse. V četrtem letniku ste, dosegli ste višek, ki Vam dovoljuje, da lahko zrete z visokega doli. Ni ga vprašanja, ki ga Vi ne bi znali rešiti. Suveto gledate okrog sebe, zakaj jutri boste imeli zrelostno spričevalo v žepu. Ta listina Vam bo dajala možnost, da si poiščete službo in da stopite kot nove luči v slovensko javnost. Zato zrete ponosno in samozvestno v svet.

Prav je, da ste ponosni. Toda lepši bi bil Vaš ponos, ako bi se zavedali, da je komaj ponižen temelj, morda niti ne, kar Vam daje oficialna izobrazba. Lepši bi bil Vaš ponos, če bi se zavedali vse one strašne praznine, ki jo boste morali napolniti z neumornim delom nestetih ur, potem, ko boste že proglasili, da ste zreli. Morali, pravim, kajti sicer boste pritisnjeni ob zid kot ljudje, ki so komaj polinteligentni, da ali ne. Prezgodaj Vas je začel puščati čas za seboj, preden se ste stopili v svet, ki sodi tako ostro, da se boste bridko pritoževali, ko boste prišli jutri pod njegovo sodbo. Le dvojce imate na izbiro: ali začnete z delom, ki ga boste morali nadaljevati desetletja, resno se lotiti učenja, ali pa boste zapadli smešnosti kot domišljavi in nesposobni ljudje. Na razpotju ste, da izbirate med tem dvojim.

Nič manj žalosten ni Vaš nedeljski nastop, ako pomislím, da se niste odzvali klicu svojih tovarišev, h katerim Vas bo vodila pot, ako si boste izbrali učiteljski poklic. Poverjeništvu je glasnik vsega slovenskega učiteljstva. Ako je hotelo k Vam, da Vam poda nekoliko navodil za Vaše prihodnje življenje, je storilo tako, ker je bilo od tega učiteljstva pooblašeno. Ne zabite, da učiteljstvu ni vseeno, kak naraščaj prihaja v stan. Ne vem, ali je nevednost ali nerazsodnost, ako se en sam izmed Vas ne odzove na vabilo tistih, s katerimi boste delili v bližnji prihodnosti trdi stanovski kruh. Dokazuje pa, kako malo pojma imate o vsem, kar Vas čaka zunaj. Organizacija Vas ni nikamor klicala radi zabave, ampak radi borbe za stanovsko dobro in za razvoj šole. Vse prehitro se boste čutili, da položaj učiteljstva ni zavidanja vreden in vse prekmalu boste spoznali, kako se Vam kroji usoda. Življenje Vas bo poučilo, kako trd je boj za obstanek in Vam bo dokazalo, da je tepen tisti, ki stopi vanj neresen in nepraviljen.

Ne želimo Vam razočaranj in brodolomov, ko boste stopili v svet. Toda bodite pripravljeni na vse, ako pojdete vanj z današnjo duševnostjo. Skoda, ki jo boste trpeli, ne bo le Vaša, ampak bo zadela ves stan. Učiteljstvo in ljudstvo bosta udarjena, ako bodo stopili v poklic nerazsodni in indolentni ljudje, nepravilni za naloge, ki jih čakajo. Anglež je gospodar sveta. A ta Anglež ve, ko stopi iz šole, da se bo šele zdaj moral pravzaprav začeti učiti, medtem ko mislite Vi, da veste vse, da znate vse.

Vidite, po tem, kar se je zgodilo v nedeljo 4. t. m., imamo pravico vprašati Vas v imenu vsega slovenskega učiteljstva, med katero hočete v kratkem stopiti sami:

Kje ste, Vi pomosni mladi ljudje, Kakšna so Vaša pota?

J. P.

Miroslava Leitgeb, Ljubljana, Jurčičev trg 3
Izdolovanje ročnih in strojnih vzorin. Predtiskarija — Zaloga DMC in vseh potrebščin za vezanje. —